

Wstęp

Pandemia Covid-19 zweryfikowała część procesów wpływających na regionalną i globalną sytuację polityczno-gospodarczą. Uruchomiła także nowe zagrożenia dla globalnego ładu międzynarodowego. Za takowe uznać należy, między innymi, zmianę formuły rywalizacji mocarstw, która odbywa się także za pośrednictwem działań pomocowych. Pozornie pokojowa rywalizacja kreuje jednak poważne zagrożenie w postaci zawłaszczenia idei działań pomocowych do osiągnięcia interesów donatora i poszerzania jego strefy wpływów. Udzielana z pominięciem lub przy ograniczonym wpływie organizacji ponadnarodowych pomoc humanitarna i rozwojowa stała się nie tylko instrumentem budowy pozycji politycznej, ale także dyskredytowania politycznego rywala. Prowadzi to wprost do przeformatowania idei działań pomocowych w sposób podobny do przeobrażeń, jakie dotknęły w ostatnich dwóch dekadach drugi z ważnych instrumentów kształtowania ładu pokojowego, czyli system operacji pokojowych. Jest to niepokojąca tendencja, o której warto mówić i wskazywać jako na potencjalnie jeden z istotniejszych problemów współczesnego świata.

„Rywalizacja pomocowa” mocarstw, którą wykreowały Chiny, nie ograniczyła znaczenia już istniejących zagrożeń, jednakże ich społeczna percepcja nieco się zmniejszyła. W dobie pandemii nie dostrzegamy znaczenia takich procesów, jak przeobrażenia współczesnego terroryzmu, poszerzanie się gamy pierwotnych źródeł migracji, zwłaszcza w Afryce, czy radykalizacji postaw społecznych. Ale one są obecne i współkreują wyzwania i zagrożenia dla naszego bezpieczeństwa. Ich niedostrzeganie czy marginalizacja nie ogranicza ich wpływu na nasze bezpieczeństwo i jego poczucie. Kierując się tym przekonaniem, zaproponowaliśmy naszym Czytelnikom następujący układ numeru pierwszego 15 wolumenu *Rocznika Bezpieczeństwa Międzynarodowego*.

Numer inauguruje opracowanie Andrzeja Makowskiego, najwybitniejszego obecnie teoretyka strategii morskiej w Polsce. Odnosi się do kwestii ważnej dla

bezpieczeństwa Polski, czyli budowy przez państwo o średnim potencjale swoich sił morskich, a w zasadzie flot wojennych. Są to rozważania teoretyczne, ale mają one ogromne znaczenie praktyczne. Autor odpowiada bowiem na niezwykle istotne pytanie – jak budować siły zbrojne, by gwarantowały one bezpieczeństwo państwa. Bezpieczeństwo, które musi być zapewniane w układzie wielostronnym (sojuszniczym), co oznacza poszukiwanie odpowiedzi na pytania, jaki potencjał powinny posiadać siły morskie, by zapewnić to bezpieczeństwo oraz by państwo je posiadające było wiarygodnym partnerem politycznym.

Kolejne opracowania koncentrują się na zjawiskach, które uznano za ważne w pierwszej połowie 2021 roku. Za najważniejszą kwestię, która determinuje współczesny ład międzynarodowy, uznano przeobrażenia sfery bezpieczeństwa oraz wzrost roli determinantów społecznych i ekonomicznych. Tę część dyskursu, jaki prezentujemy w bieżącym numerze otwiera opracowanie Rafała Kwiecińskiego prezentujące uwarunkowania globalnej polityki Chin i sposobu postrzegania problematyki bezpieczeństwa państwa przez chińskie władze polityczne. Analizy te dopełnia opracowanie Grzegorza Rdzanka odnoszące się do polityki państw europejskich wobec Afryki. Autor ten koncentruje się na analizie możliwości militarnego zaangażowania się państw nordyckich w kreowanie afrykańskich procesów polityczno-społecznych. Kwestii ważnej także dla Europy w kontekście możliwości zaistnienia kolejnego impulsu migracyjnego skierowanego na kontynent europejski.

Swoisty „powrót” do tradycyjnych zagrożeń bezpieczeństwa, których rolę marginalizuje skala oddziaływania pandemii, proponują natomiast Tomasz Grabowski, Mariusz Majewski i Wioletta Bogusz. Pierwszy z wymienionych Autorów dokonuje analizy procesu radykalizacji postaw młodzieży i wykorzystanie tego zjawiska do rekrutacji przez organizacje terrorystyczne. Problem opisywany jest w literaturze przedmiotu, ale wyłącznie w kontekście państw Europy Zachodniej i ISIS. T. Grabowski ukazuje zaś specyfikę tego zjawiska na Kaukazie, nieco niezauważanym obszarze aktywności ugrupowań terrorystycznych. M. Majewski prezentuje rolę, jaką odgrywa transport intermodalny i system przewozów kontenerowych w działalności karteli narkotykowych. Problem w Polsce niedostrzegany, chociaż obszar naszego kraju stanowi ważne ogniwo w systemie obrotu narkotykami i innymi środkami odurzającymi. Wzrastająca zaś rola polskich portów, także jako hubów dla przewozów kontenerowych Azja–Europa powoduje, że kwestia ta powinna być analizowana także przez

polskie służby graniczne i celne. Natomiast W. Bogusz przypomina, że istnieją na świecie obszary, gdzie prowadzona jest walka o niezawisłość polityczną, prawo do samostanowienia narodów lub występują różnorodne uwarunkowania państwowotwórcze, a środkiem do uzyskania takiego celu jest walka zbrojna. To studium konkretnego przypadku, ale ukazujące, że problem ten nadal istnieje, a dążenia separatystyczne mogą zaistnieć także wokół nas.

W kolejnych dwóch opracowaniach Aleksandra Kusztal i Janusz Liber odnoszą się do problematyki radykalizacji formuły działań prowadzonych w ramach polityki przeciwdziałania zagrożeniom bezpieczeństwa. A. Kusztal ukazuje stopień radykalizacji działań służb wobec skali zjawiska nielegalnej migracji. Jest to problem istniejący, nagłaśniany przez organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka i angażujące się w pomoc humanitarną migrantom. Ale równocześnie złożony, gdyż organizacje te utożsamiają pojęcia uchodźca i migrant, nie zawsze dostrzegając, iż jest to także zorganizowany przerzut osób. I nie zawsze możliwe oraz zasadne jest traktowanie imigrantów zgodnie z zapisami Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Niemniej podkreślić należy, że zaistniały przypadki podjęcia przez służby graniczne UE i państw członkowskich działań przekraczających cienką granicę pomiędzy uzasadnioną reakcją a łamaniem praw człowieka czy ograniczaniem wolności osobistych.

Kontekst radykalnych działań państwa wobec zagrożenia o charakterze asymetrycznym jest przedmiotem analizy Janusza Libera. Ważnym jest tu przede wszystkim ukazanie czynników fiaska działań prowadzonych przez brytyjskie siły specjalne wobec irlandzkich ugrupowań terrorystycznych. Okazuje się bowiem, że nawet doskonaląc taktykę najlepszych jednostek kontrterrorystycznych świata nie jesteśmy w stanie zwalczyć tego zjawiska bez odniesienia się do czynników je kreujących.

Inne oblicze radykalizacji, tym razem postaw społecznych, ukazuje Przemysław Witkowski. Jest to prezentacja sposobu wykorzystania pandemii Covid-19 i oddolnych ruchów antyszczepionkowych do budowy pozycji politycznej przez polskie ugrupowania skrajne. Analiza ukazuje, jak w dobie powszechnego poczucia zagrożenia można kreować określone zachowania społeczne i wykorzystywać je w celach *stricte* politycznych.

Na osobne omówienie zasługuje tekst Tomasza Pawłuszki odnoszący się do metodologii nauk o bezpieczeństwie. To kolejne z opracowań ukazujące specyfikę prowadzonych badań w tej dyscyplinie nauki, ciągle budującej swoją tożsamość.

Użyteczność przedstawionej propozycji wykorzystania indeksów i baz danych w procesie badawczym Redakcja pozostawia Czytelnikom.

Każdorazowo Redakcja podkreśla znaczenie działu Debiuty w koncepcji naszego periodyku. W bieżącym numerze w dziale tym publikujemy opracowanie studium przypadku autorstwa Marleny Rybczyńskiej. Autorka koncentruje swoją uwagę na sposobie funkcjonowania Euroatlantyckiego Ośrodka Koordynacji Reagowania w Przypadku Katastrof jako centrum koordynacji działań NATO i państw członkowskich w procesie przeciwdziałania skutkom pandemii Covid-19.

Życząc naszym Czytelnikom ciekawej lektury, zapraszamy Autorów do przesyłania wyników swoich badań i dociekań naukowych, prosząc o przestrzeganie wymogów i wytycznych redakcyjnych dostępnych na stronie <https://rocznikbezpieczenstwa.pl/ojs/index.php/rbm>. Autorów zgłaszających artykuły prosimy o ich wgrywanie przez stronę internetową naszego czasopisma, a osoby zainteresowane recenzowaniem prosimy o rejestrację w bazie recenzentów Rocznika.

Piotr MICKIEWICZ
Redaktor Naczelny